

Hoe zal Schoonhoven feestvieren?

Hans Fokker

Zweefmolens in actie. Foto collectie Fran, Venank, Nieuwegein.

Wie herinnert zich de aankondigingsborden 'Lunapark'? Tegenwoordig staat er 'Kermis' op de bordes, precies wat het is. Maar 'Kermis' is in Schoonhoven lang beladen geweest.

"Burgemeester en Wethouders delen aan den Raad mede, dat zij met het voorstel des zes raadsleden tot instelling van een Volksfeest, in den vorm, zoo als het thans is ingediend, absoluut niet kunnen medegaan." (Schoonhovense Courant, 7 maart 1930)

Beladen

De kermis is hier een beladen begrip. De oorsprong van de kermis ligt in een jaarlijkse herdenking van het Inwijdingsfeest van een nieuwe katholieke kerk. Van heinde en ver kwamen mensen daar op af, wat een goede gelegenheid bood tot zaken doen, en aan muzikanten, goochelaars en kwakzalvers om hun praktijken uit te oefenen. De Hervorming zorgde voor het verdwijnen van deze betekenis, zodat alleen een soort jaarmarkt overbleef. In de 20de eeuw ontwikkelde de kermis zich tot een pure amusementsgelegenheid, verzorgd door roerendmakende goetochappen. In het overwegend hervormde Schoonhoven is zo'n

katholiek feest voor veel mensen een gruwel. Het idee van plezier en vermaak past helemaal niet bij hun religieuze opvattingen over het leven: het is een duivels vermaak. Binnen het gemeentebestuur is deze opvatting ook aanwezig. De oude gedachte dat het ook iets kan opleveren, is helemaal verdwenen. Tegen deze achtergrond speelt het verhaal waarover de Schoonhovense Courant van 7 maart 1930 bericht.

Een voorstel voor een volksfeest

De zes raadsleden zijn de heren J. Kortland, J. de Wilde, H.J. Adriaens, A.C.A. Deerenberg, C. Peerbolte en P.J. van Harmelen. Het plan omvat een jaarlijks terugkerend volksfeest met publieke vermakelijkheden, dat een week aanhoudt.

Maar artikel 107 van de politieverordening zit in de weg. "Het is verboden op gemeente- of particulier terrein of in gebouwen openbare vermakelijkheden te geven, draaimolens, kramen of tenten te plaatsen of te hebben, of voor het publiek toegankelijke bijeenkomsten tot ontspanning of vermaak te doen houden of toe te laten."

Geen kermis

Burgemeester F.L.J.E. Rambonnet, wethouder G.J. Niekerk en wethouder H.A. Schreuder willen best een feest van drie of vijf dagen, met optochten, kinderfeest, tentoonstellingen, landspielen, muziekuitvoeringen, volksspielen, enzovoort, maar 'kermisvermakelijkheden' worden wat hen betreft niet toegestaan. Uitgesonderd twee poffertjeskramen. En ook geen dansvermakelijheden. Het voorstel van de commissie is in hun ogen niets anders dan een herinroeping van de algehele kermis. Die wordt beschouwd als laagstaand, immoneel vermaak, dat aankleding geeft tot uitbreiding van het kwaad van drankmisbruik, ontsucht enzovoort. Bovendien zal instemming met het voorstel veel inwoners in hun meest heilige gevoelens kwetsen en grieven. Voor winkeliers en neringdoenden is het problematisch.

"Kermisvermakelijkheden absorberen zoveel geld van inwoner en vreemdeling dat wekenlang krediet moet worden verleend. De eigenaardige ligging van Schoonhoven brengt met zich mee dat zij vereerd wordt met talrijk bezoek van de jugsige landbevolking uit de omgeving, die het zich daartoe tot taak schijnt te stellen haar rustieke krachten uit te leven en haar onderlinge landelijke veten te beslechten, zodat om ongelukken te voorkomen de politie tot op het uiterst wordt beproefd." In latere skillinguren van cafe's ziet B&W dat helemaal het hek van de dam gaat. Met alle kracht verzet het College zich en zij zal geen overleg aangaan met kermisexploitanten van Ons Belang.

Buiten de tijd

De heer Deerenberg is kwaad dat B&W de voorstanders 'ontucht' in de schoenen schuift. "De boog kan niet altijd gespannen zijn, er behoort een gepaste feestviering te zijn." Onder vermakelijkheden wordt wat hem betreft geen poffertjeskraam verstaan. Hij meent dat de raadsleden niet eens precies weten wat kermisvermakelijheden zijn en zou hen graag met de deskundigen van Ons Belang in contact brengen. "Maar het college schijnt die mensen zo minderwaardig te beschouwen dat het niet met hen wil onderhandelen."

Van Harmelen zegt dat B&W buiten de tijd leeft: "Zij fantaseren over laagstaand immoneel vermaak terwijl de commissie alleen een behoorlijk volksfeest wenst. Van het kwetsen van de gevoelens van tegenstanders is geen sprake. En van poffertjes krijgt men dorst!"

Peerbolte wijst op de belangen voor Schoonhoven en vraagt welk bewijs er is om uit te gaan van een feestweek van drankmisbruik en ontsucht? "Vreemde mensen aantrekken en de belangstelling voor de stad wekken is toch prima?" "Dat mensen van buiten alleen maar komen om te vechten, dat was vroeger zo met de Jaarsvelde, maar daar is de beschaving nu ook doorgedrongen", zegt hij. Hij weet bovendien dat Schoonhovenaren die hier tegen een draaimolen zijn, elders wel rondraaien! Adriaens merkt droogjes op: "Maar die draaimolen draaide rechts."

Compromis

De kwestie gaat hoofdzakelijk om de kermisvermakelijheden. Het college verduidelijkt dat het elke kermis als een laagstaand vermaak beschouwt, maar daarmee natuurlijk niet de voorstanders van deze feestviering bedoelt. Het gaat hen om de opwindende tendens die in een kermis ligt opgesloten.

Schoonvoetend stemt de raad nu een lang overleg in met een plan voor een feest van drie dagen in september. Wethouder Schreuder wil de zekerheid hebben dat er geen vergunningen gegeven worden voor dansen in tenten. Peerbolte meent dat het vermaak juist nodig is om de mensen van de drank af te houden.

In september 1930 is er in Schoonhoven een feestweek en op 15 september schrijft de Schoonhovense Courant daarover: "Dok op dezer drukken avond is het feest door geen wanakand verstoord. Een enkel onbeduidend incidentje doorgelaten, heeft het gehele feest een zeer ontleid verloop gehad dank zij mede het toechtd optreden der politie, die steeds voor de goede orde in de bres stond."

Lunapark

In de decennia die volgen zullen vermakelijkheden in Schoonhoven steeds weer spanning in de raad veroorzaken, zelfs om een concours van de TIVOLI. Veel raadsleden blijven geen bewonderaars van kermissen. De naam 'Lunapark' is in de jaren tachtig een veiligere naam voor wat eigenlijk kermisachtige activiteiten zijn. Dit werd door de meerderheid geaccepteerd zolang er op zondag geen activiteiten waren. De Schoonhovense kermis in april is nu een traditie.

Het begrip Lunapark kwam uit Amerika, waar het 'Fair' werd genoemd, naar de markt die er de aankleding toe vormde. Via Engeland en Duitsland kwam het in Nederland terecht: Luna betekent licht, afgeleid een Romeinse godin, voor wie een 's nachts verlichte tempel bestond. In Nederland zien we het eerste Lunapark in 1919.